COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 24.5.2023
COM(2023) 615 final

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind Programul național de reformă al Lituaniei pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Lituaniei pentru 2023

{SWD(2023) 615 final}

Recomandare de

RECOMANDARE A CONSILIULUI

privind Programul național de reformă al Lituaniei pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Lituaniei pentru 2023

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice[1], în special articolul 5 alineatul (2),

Având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice[2], în special articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului[3], care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență, a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul de redresare și reziliență oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de UE. În concordanță cu prioritățile semestrului european, mecanismul contribuie la redresarea economică și socială și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, în special pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul UE și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale. Contribuția financiară maximă pentru fiecare stat membru acordată

[1] JO L 209, 2.8.1997, p. 1.
[2] JO L 306, 23.11.2011, p. 25.
[3] Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență a fost actualizată la 30 iunie 2022, în conformitate cu articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241.

(2) La data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2023[4], care marchează începutul semestrului european din 2023 pentru coordonarea politicilor economice. La data de 23 martie 2023, Consiliul European a aprobat prioritățile analizei, care vizează cele patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Totodată, la data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2023, în care a identificat Lituania ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate de dezechilibre sau care pot fi în pericol de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat un aviz privind proiectul de plan bugetar al Lituaniei pentru 2023. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost adoptată de Consiliu la 16 mai 2023, precum și Propunerea de raport comun pentru 2023 privind ocuparea forței de muncă, în care se analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale, care a fost adoptată de Consiliu la 13 martie 2023.

(3) Deși economiile UE dau dovadă de o reziliență remarcabilă, contextul geopolitic continuă să aibă un impact negativ. Întrucât UE susține cu fermitate Ucraina, agenda sa de politică economică și socială se axează pe reducerea pe termen scurt a impactului negativ al șocurilor energetice asupra gospodăriilor și a întreprinderilor vulnerabile, precum și pe menținerea eforturilor de realizare a tranziției verzi și a celei digitale, de sprijinire a creșterii durabile și favorabile incluziunii, de protejare a stabilității macroeconomice și de creștere a rezilienței pe termen mediu. De asemenea, agenda Uniunii se axează în mare măsură pe creșterea competitivității și a productivității UE.

(4) La data de 1 februarie 2023, Comisia a publicat comunicarea intitulată „Un Plan industrial al Pactului verde european pentru era cu zero emisii nete”[5] în scopul de a spori competitivitatea industriei UE cu zero emisii nete și de a sprijini tranziția rapidă către neutralitatea climatică. Planul completează eforturile desfășurate în prezent în cadrul Pactului verde european și al REPowerEU. Planul urmărește să asigure un mediu mai favorabil pentru mărirea capacității UE de producție a tehnologiilor și a produselor cu zero emisii nete, care sunt necesare pentru a îndeplini obiectivele ambițioase ale UE în materie de climă, precum și să asigure accesul la materiile prime critice relevante, inclusiv prin diversificarea surselor de aprovizionare, exploatarea adecvată a resurselor geologice din statele membre și maximizarea reciclării materiilor prime. Planul se articulează în jurul a patru piloni: un mediu de reglementare previzibil și simplificat, accelerarea accesului la finanțare, consolidarea competențelor și comerțul deschis pentru lanțuri de aprovizionare reziliente. La data de 16 martie 2023, Comisia a publicat comunicarea intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”[6], care este structurată în jurul a nouă factori-cheie ce se susțin reciproc și în care Comisia își propune să acționeze în direcția instituirii unui cadru de reglementare care să stimuleze creșterea. Comunicarea stabilește priorități de politică ce vizează să asigure în mod activ realizarea de îmbunătățiri structurale, efectuarea de investiții bine direcționate și adoptarea de măsuri de reglementare pentru

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

competitivitatea pe termen lung a UE și a statelor sale membre. Recomandările de mai jos contribuie la abordarea acestor priorități.

(5) În 2023, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în concordanță cu punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență. Pentru ca prioritățile de politică din cadrul semestrului european să fie îndeplinite, rămâne esențial ca planurile de redresare și reziliență adoptate să fie implementate integral, întrucât acestea abordează toate recomandările relevante specifice fiecărei țări emise în ultimii ani sau un subset semnificativ al recomandărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020 și 2022 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

(6) Regulamentul privind REPowerEU[7], adoptat la data de 27 februarie 2023, vizează eliminarea rapidă a dependenței UE de importurile de combustibili fosili din Rusia. Acest lucru va contribui la securitatea energetică și la diversificarea aprovizionării cu energie a UE, sporind, în același timp, utilizarea surselor regenerabile de energie, capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică. Regulamentul permite statelor membre să adauge un nou capitol, privind REPowerEU, în planurile lor naționale de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor planului REPowerEU. Reformele și investițiile respective vor contribui, de asemenea, la creșterea competitivității industriei UE cu zero emisii nete, astfel cum se subliniază în Planul industrial al Pactului verde pentru era cu zero emisii nete, precum și la abordarea recomandărilor specifice fiecărei țări legate de energie care le-au fost adresate statelor membre în 2022 și, după caz, în 2023. Regulamentul privind REPowerEU introduce o nouă categorie de sprijin financiar nerambursabil, pus la dispoziția statelor membre pentru a finanța, în cadrul planurilor lor de redresare și reziliență, noi reforme și investiții legate de energie.

(7) La data de 8 martie 2023, Comisia a adoptat o comunicare care oferă orientări de politică bugetară pentru 2024. Scopul său este de a sprijini pregătirea programelor de stabilitate și de convergență ale statelor membre, consolidând astfel coordonarea politicilor[8]. Comisia a reamintit că la sfârșitul anului 2023 va fi dezactivată clauza derogatorie generală din Pactul de stabilitate și de creștere. Aceasta a solicitat ca politicile fiscal-bugetare din perioada 2023-2024 să asigure sustenabilitatea datoriei pe termen mediu și să sporească creșterea economică potențială într-o manieră durabilă. Statele membre au fost invitate să prezinte în programele lor de stabilitate și de convergență pentru 2023 modul în care planurile lor fiscal-bugetare vor asigura respectarea valorii de referință a deficitului, de 3 % din PIB, precum și o reducere plauzibilă și continuă a datoriei sau menținerea datoriei la niveluri prudente pe termen mediu. Comisia a invitat statele membre să elimine treptat măsurile fiscal-bugetare naționale introduse pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile de șocul prețurilor la energie, începând cu măsurile care au un caracter mai puțin specific. Comisia a precizat că, în cazul în care ar fi necesară prelungirea măsurilor de sprijin ca urmare a unor noi presiuni cauzate de prețurile la energie, statele membre ar trebui să orienteze aceste măsuri mult mai bine decât în trecut către gospodăriile și întreprinderile vulnerabile. Comisia a propus ca recomandările în domeniul fiscal-bugetar să fie

[7] Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE (JO L 63, 28.2.2023, p. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

cuantificate și diferențiate și să fie formulate pe baza cheltuielilor primare nete, astfel cum se propune în Comunicarea sa referitoare la orientările privind o reformă a cadrului de guvernanță economică al UE[9]. Comisia a recomandat ca toate statele membre să continue să protejeze investițiile finanțate la nivel național și să asigure utilizarea eficace a Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale UE, având în vedere în special obiectivele în materie de tranziție verde și tranziție digitală, precum și pe cele în materie de reziliență. Comisia a precizat că va propune Consiliului lansarea, în primăvara anului 2024, a unor proceduri de deficit excesiv bazate pe deficit, ținând cont de datele privind execuția bugetară pentru 2023, în concordanță cu dispozițiile legale existente.

(8) La data de 26 aprilie 2023, Comisia a prezentat propuneri legislative ce vizează realizarea unei reforme cuprinzătoare a normelor de guvernanță economică ale UE. Obiectivul principal al acestor propuneri este de a consolida sustenabilitatea datoriei publice și de a promova o creștere durabilă și incluzivă în toate statele membre, prin intermediul reformelor și al investițiilor. Propunerile urmăresc să ofere statelor membre un control mai mare asupra elaborării propriilor planuri pe termen mediu, instituind, în același timp, un regim mai strict de asigurare a respectării normelor, pentru a asigura îndeplinirea de către statele membre a angajamentelor asumate în planurile lor bugetar-structurale pe termen mediu. Obiectivul este de a încheia activitatea legislativă în 2023.

(9) La 14 mai 2021, Lituania a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La 20 iulie 2021, Consiliul a adoptat decizia sa privind aprobarea evaluării planului de redresare și reziliență pentru Lituania[10]. Eliberarea tranșelor este condiționată de o decizie a Comisiei, adoptată în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, conform căreia Lituania a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte implică faptul că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele anterioare care fuseseră deja atinse.

(10) La data de 27 aprilie 2023, Lituania a prezentat Programul național de reformă pentru 2023, iar, la data de 28 aprilie 2023, Programul de stabilitate pentru 2023, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp. În conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241, Programul național de reformă pentru 2023 reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de Lituania cu privire la progresele înregistrate în implementarea planului său de redresare și reziliență.

(11) Comisia a publicat raportul de țară din 2023 pentru Lituania[11] la 24 mai 2023. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de Lituania în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2022 și a făcut bilanțul implementării de către Lituania a

---

9 COM(2022) 583 final.

10 Decizia de punere în aplicare a Consiliului din 20 iulie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Lituaniei (ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1).

11 SWD(2023) 615 final.

planului său de redresare și reziliență. Pe baza acestei analize, în raportul de țară au fost identificate anumite deficiențe, legate de provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Lituania în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale UE în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU.

(12) În temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, Comisia a efectuat un bilanț aprofundat pentru Lituania și a publicat rezultatele acestuia la data de 24 mai 2023[12]. Comisia a concluzionat că Lituania nu se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. Mai precis, s-a înregistrat o creștere a vulnerabilităților legate de competitivitatea prețurilor, de soldurile externe și de evoluția prețurilor la locuințe, dar, în general, această creștere pare să fie limitată în prezent. Economia a fost puternic afectată de șocul prețurilor la energie și de creșterea rapidă a inflației; cu toate acestea, se preconizează că în Lituania competitivitatea se va redresa încet, având în vedere scăderea prețurilor la energie. Contul curent s-a deteriorat semnificativ în 2022 din cauza creșterii prețurilor la energia din import, dar se preconizează că în acest an va ajunge aproape de echilibru. În viitor, deficitele ușoare de cont curent nu vor compromite sustenabilitatea pe plan extern, având în vedere poziția solidă a stocurilor. Cu toate acestea, inflația și presiunile salariale, în cazul în care persistă, riscă să afecteze competitivitatea Lituaniei, în special din cauza faptului că inflația de bază este cu mult peste media zonei euro. Prețul locuințelor a crescut puternic de la începutul pandemiei, dar nu există dovezi de supraevaluare, iar prețurile sunt în prezent în scădere, având în vedere creșterea ratei dobânzii și recesiunea economică în curs. În plus, datoria gospodăriilor este scăzută, iar sectorul bancar este bine capitalizat, foarte profitabil, iar nivelul creditelor neperformante este unul scăzut. În general, cadrul de politici este favorabil, deși unele politici ar putea contribui la abordarea riscurilor generate de vulnerabilitățile identificate. În acest sens, ar fi important ca politicile fiscale și macroprudențiale anticiclice să fie aplicate în continuare și să fie consolidate, atunci când va fi necesar. În același timp, un accent mai mare pe stimularea concurenței pe piața internă și pe politicile de îmbunătățire a calității și a cantității ofertei de forță de muncă ar putea contribui la gestionarea presiunilor asupra prețurilor și a costului unitar al forței de muncă.

(13) Pe baza datelor validate de Eurostat[13], deficitul public al Lituaniei a scăzut de la 1,2 % din PIB în 2021 la 0,6 % în 2022, iar datoria publică a scăzut de la 43,7 % din PIB la sfârșitul anului 2021 la 38,4 % la sfârșitul anului 2022.

(14) Soldul bugetului public a fost afectat de măsurile de politică fiscal-bugetară adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. În 2022, măsurile de reducere a veniturilor au inclus compensații de TVA pentru încălzirea centralizată pentru gospodării, iar măsurile de mărire a cheltuielilor au inclus plafoane tarifare pentru energia electrică destinată consumatorilor casnici și non-casnici și pentru gazele naturale destinate consumatorilor casnici, precum și subvenții pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea în sectoare afectate de creșterea prețurilor la energie. Comisia estimează costul bugetar net al acestor măsuri la 1,3 % din PIB în 2022. Soldul bugetului public a fost, de asemenea, afectat de costul bugetar al

12 SWD(2023) 637 final.

13 Euroindicatorii Eurostat, 47/2023, 21.4.2023.

protecției temporare acordate persoanelor strămutate din Ucraina, estimat la 0,3 % din PIB în 2022. În același timp, costul estimat al măsurilor temporare de urgență legate de COVID-19 a scăzut de la 0,6 % în 2021 la 0,4 % din PIB în 2022.

(15) La 18 iunie 2021, Consiliul a recomandat ca în 2022 Lituania[14] să mențină o orientare fiscal-bugetară expansionistă, inclusiv din impulsul oferit de Mecanismul de redresare și reziliență, și să mențină investițiile finanțate la nivel național. De asemenea, Consiliul a recomandat Lituaniei să țină sub control creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național.

(16) Potrivit estimărilor Comisiei, orientarea fiscal-bugetară[15] în 2022 a fost contracționistă, situându-se la 0,9 % din PIB, ceea ce a fost adecvat în contextul unei inflații ridicate. Conform recomandării Consiliului, Lituania a continuat să sprijine redresarea prin investiții finanțate din Mecanismul de redresare și reziliență. Cheltuielile finanțate prin granturi în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE s-au ridicat la 1,1 % din PIB în 2022 (1,3 % din PIB în 2021). Investițiile finanțate la nivel național au avut o contribuție neutră la orientarea fiscal-bugetară[16]. Prin urmare, Lituania a menținut investițiile finanțate la nivel național, conform recomandării Consiliului. În același timp, creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără noile măsuri privind veniturile), a adus după sine o contribuție contracționistă de 0,9 puncte procentuale la orientarea fiscal-bugetară. Prin urmare, Lituania a menținut suficient sub control creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național.

(17) Scenariul macroeconomic care stă la baza previziunilor bugetare din Programul de stabilitate este realist. Guvernul estimează că PIB-ul real va crește cu 0,5 % în 2023 și cu 3,0 % în 2024. Prin comparație, previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează aceeași creștere a PIB-ului real de 0,5 % în 2023 și o creștere mai mică a PIB-ului real, de 2,7 % în 2024, în principal din cauza faptului că se prognozează o creștere relativ mai lentă a consumului și a investițiilor în 2024.

(18) În Programul său de stabilitate pentru 2023, guvernul preconizează că ponderea deficitului public general va crește la 2,2 % din PIB în 2023. Creșterea din 2023 se datorează în principal măsurilor de majorare a cheltuielilor menite să sprijine gospodăriile cu venituri mai mici (cum ar fi creșterea prestațiilor sociale și a pensiilor), precum și scăderii estimate a veniturilor din impozite și contribuții la asigurările sociale (ca procent din PIB). Conform programului, se estimează că ponderea generală a datoriei publice în PIB va scădea de la 38,4 % din PIB la sfârșitul anului 2022 la 37,8 % din PIB la sfârșitul anului 2023. Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, deficitul public urmează să atingă 1,7 % din PIB în 2023. Acesta este mai mic decât deficitul prevăzut în programul de stabilitate, în principal din cauza proiecției mai mari a veniturilor din contribuțiile la asigurările sociale și a previziunilor ușor mai scăzute privind cheltuielile publice destinate consumului

[14] Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Lituaniei pentru 2021, JO C 304, 29.7.2021, p. 68.

[15] Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca variație a cheltuielilor primare (fără măsurile discreționare privind veniturile), excluzând măsurile de urgență temporare legate de criza provocată de pandemia de COVID-19, dar incluzând cheltuielile finanțate prin sprijin nerambursabil (granturi) din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE, în raport cu creșterea potențială pe termen mediu. Pentru mai multe detalii, a se vedea caseta 1 din tabelele cu statistici bugetare.

[16] Alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național au avut o contribuție expansionistă de 0,2 puncte procentuale din PIB.

intermediar și investițiilor. În previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 se estimează o pondere mai mică a datoriei publice în PIB, de 37,1 %, la sfârșitul anului 2023. Diferența se datorează unui deficit public preconizat mai scăzut.

(19) Se preconizează că în 2023 soldul bugetar va continua să fie afectat de măsurile adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. Acestea constau în măsuri care continuă să fie puse în aplicare din 2022 (în special plafoane tarifare pentru energia electrică și gazele naturale atât pentru consumatorii casnici, cât și pentru consumatorii non-casnici). Costul bugetar net al măsurilor de sprijin este estimat în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 la 0,7 % din PIB în 2023[17]. Măsurile din 2023 nu par să vizeze gospodăriile sau întreprinderile cele mai vulnerabile și nu mențin semnalul de preț pentru reducerea cererii de energie și creșterea eficienței energetice. Prin urmare, nu există măsuri de sprijin specifice care să fie luate în considerare în procesul de evaluare a conformității cu recomandarea pentru 2023. Se preconizează că costul bugetar al protecției temporare pentru persoanele strămutate din Ucraina va rămâne stabil în comparație cu 2023, la 0,3 % din PIB.

(20) La data de 12 iulie 2022, Consiliul a recomandat[18] Lituaniei să ia măsuri pentru a asigura, în 2023, o concordanță între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național și o orientare politică globală neutră[19], ținând seama de sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. Lituania ar trebui să fie pregătită să ajusteze cheltuielile curente în funcție de evoluția situației. De asemenea, Lituaniei i s-a recomandat să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și tranziția digitală, precum și pentru securitatea energetică, ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea Mecanismului de redresare și reziliență și a altor fonduri ale Uniunii.

(21) Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, se estimează că, în 2023, orientarea fiscal-bugetară va fi expansionistă (- 0,8 % din PIB), în contextul unei inflații ridicate. Aceasta urmează unei orientări fiscal-bugetare contracționiste în 2022 (+0,9 % din PIB). Se preconizează că în 2023 creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) va avea o contribuție contracționistă de 0,4 % din PIB la orientarea fiscal-bugetară. În concluzie, creșterea preconizată a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național este în concordanță cu recomandarea Consiliului. Se estimează că nivelul cheltuielilor finanțate prin granturi din cadrul Mecanismului de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE va fi de 2,0 % din PIB în 2023, în timp ce investițiile finanțate la nivel național vor oferi o contribuție expansionistă orientării fiscal-bugetare de 0,1 puncte procentuale[20]. Prin urmare, Lituania intenționează să finanțeze investiții suplimentare prin intermediul Mecanismului de redresare și reziliență și al altor fonduri ale UE și se

---

17 Cifra reprezintă nivelul costului bugetar anual al măsurilor respective, incluzând veniturile și cheltuielile curente, precum și – dacă este cazul – măsurile privind cheltuielile de capital.

18 Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022 privind Programul național de reformă al Lituaniei pentru 2022 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Lituaniei pentru 2022, *JO C 334, 1.9.2022*, p. 120.

19 Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, creșterea potențială a producției pe termen mediu a Lituaniei (media pe 10 ani), care este utilizată pentru a măsura orientarea fiscal-bugetară, este estimată la 14,0 % în termeni nominali.

20 Se preconizează că alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național vor furniza o contribuție expansionistă de 0,2 puncte procentuale din PIB.

preconizează că va menține investițiile finanțate la nivel național. În plus, Lituania intenționează să finanțeze investiții publice pentru tranziția verde și cea digitală, precum și pentru securitatea energetică, cum ar fi investițiile în dezvoltarea de surse regenerabile de energie locale și instalarea de infrastructuri pentru stocarea energiei electrice, ceea ce va facilita eforturile Lituaniei de a se deconecta de la rețeaua de energie electrică, care funcționează în mod sincron cu sistemul rusesc și cu cel belarus. Aceste proiecte de investiții sunt finanțate parțial din Mecanismul de redresare și reziliență și din alte fonduri ale UE.

(22) În Programul de stabilitate se estimează că deficitul public va scădea la 1,7 % din PIB în 2024. Scăderea din 2024 reflectă în principal eliminarea treptată a măsurilor adoptate pentru atenuarea impactului economic și social al creșterii prețurilor la energie. În program se preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea la 37,7 % la sfârșitul anului 2024. Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data la care s-au făcut previziunile, previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează un deficit public pentru 2024 de 1,4 % din PIB. Acesta este mai mic decât ponderea deficitului prevăzută în program, în principal din cauza scăderii cheltuielilor publice consacrate consumului intermediar și creșterii PIB-ului nominal. În previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 se estimează o pondere mai mică a datoriei publice în PIB, de 36,6 %, la sfârșitul anului 2024.

(23) Programul de stabilitate prevede eliminarea treptată, în 2024, a celor mai multe dintre măsurile de sprijin din domeniul energiei. Comisia preconizează, la rândul său, eliminarea treptată a aproape tuturor măsurilor de sprijin în domeniul energiei (costuri nete de 0,1 % din PIB în 2024). Aceste estimări se bazează pe ipoteza că nu se vor înregistra noi creșteri ale prețurilor la energie.

(24) În program, Lituania intenționează să îndeplinească obiectivul bugetar pe termen mediu – un sold bugetar structural de -1,0 % din PIB[21] – în 2023 și să îl mențină până la încheierea perioadei de programare. Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, soldul structural este estimat la -0,6 % din PIB în 2023 și la -0,3 % din PIB în 2024, situându-se peste obiectivul bugetar pe termen mediu. O politică bugetară prudentă în 2024 va contribui, de asemenea, la reducerea inflației de bază, care se situează cu mult peste media zonei euro și care ar putea duce la pierderi de competitivitate dacă persistă.

(25) Dacă se mențin politicile actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, cheltuielile primare nete finanțate la nivel național vor crește la 2,7 % în 2024.

(26) În conformitate cu programul, se estimează că rata investițiilor publice va scădea de la 4,0 % din PIB în 2023 la 3,9 % din PIB în 2024. Nivelul mai scăzut al investițiilor reflectă o scădere a nivelului de investiții finanțate la nivel național și de investiții finanțate de UE.

(27) Programul de stabilitate prezintă o traiectorie bugetară pe termen mediu până în 2026. Potrivit programului, ponderea datoriei publice în PIB urmează să scadă treptat la 1,4 % din PIB în 2025 și la 0,9 % din PIB în 2026. Se preconizează că astfel deficitul public va rămâne la nivelul de sub 3 % din PIB pe durata programului. Conform programului, se estimează că ponderea generală a datoriei publice în PIB va crește de

[21] Soldul structural (soldul ajustat ciclic, excluzând măsurile cu caracter excepțional și măsurile temporare) recalculat de Comisie utilizând metodologia stabilită de comun acord, indică un deficit structural de 0,6 % din PIB în 2023 și de 0,2 % în 2024.

la 37,7 % din PIB la sfârșitul anului 2024 la 38,6 % din PIB până la sfârșitul anului 2026.

(28) Veniturile fiscale ale Lituaniei ca procent din PIB se situează cu mult sub media UE, ceea ce limitează finanțarea disponibilă pentru cheltuielile publice în domeniul sănătății, al protecției sociale și al serviciilor publice generale. Deficitul de încasare a TVA (diferența dintre veniturile din TVA preconizate și suma colectată) este în continuare unul dintre cele mai ridicate din UE, deși estimările preliminare arată că este posibil ca acesta să fi scăzut semnificativ în 2021. În 2021, veniturile din impozitele pe proprietate, care se numără printre impozitele cel mai puțin dăunătoare creșterii economice, s-au ridicat la doar 0,3 % din PIB, de aproximativ șapte ori mai mici decât media UE. Lituania a colectat jumătate din media UE din impozitele pe profit (ca procent din PIB), are unele dintre cele mai scăzute taxe pe transport din UE și este unul dintre puținele state membre care nu percep taxă auto anuală. Cheltuielile publice pentru protecția socială au crescut în perioada 2015-2021, dar se situează în continuare cu mult sub media UE. Acest lucru se traduce prin niveluri relativ scăzute și o acoperire relativ limitată a prestațiilor sociale, pensiile pentru limită de vârstă fiind printre cele mai scăzute din UE în raport cu veniturile din muncă. Cheltuielile pentru serviciile publice generale sunt deosebit de scăzute, gradul de finanțare (ca procent din PIB) fiind aproape jumătate din media UE. Resursele financiare insuficiente pentru sectorul medical înseamnă perioade lungi de așteptare și niveluri ridicate de nevoi nesatisfăcute în materie de asistență medicală, costuri directe ridicate pentru pacienți și incapacitatea de a oferi salarii competitive profesioniștilor din domeniul sănătății. În perioada 2021-2023, Lituania a introdus mai multe măsuri importante privind cheltuielile permanente (cum ar fi mărirea salariilor din sectorul public, a pensiilor și a altor prestații sociale), care nu sunt însoțite de măsuri de finanțare corespunzătoare, ceea ce ar putea pune în pericol sustenabilitatea fiscală a Lituaniei pe termen lung.

(29) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) și cu criteriul 2.2 din anexa V la Regulamentul (UE) 2021/241, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Implementarea planului de redresare și reziliență al Lituaniei este pe drumul cel bun. La 30 noiembrie 2022, Lituania a prezentat o primă cerere de plată, iar Comisia a adoptat o evaluare pozitivă pentru 31 dintre cele 33 de jaloane care acoperă șase dintre cele șapte componente ale planului, în timp ce două jaloane legate de reformele fiscale au fost evaluate ca nefiind îndeplinite în mod satisfăcător. Prin urmare, Comisia a activat procedura de „suspendare a plăților”, care acordă Lituaniei un termen suplimentar pentru atingerea acestor jaloane. Lituania primește în același timp o plată parțială de 542,3 milioane EUR (fără prefinanțare) legată de jaloanele care au fost îndeplinite în mod satisfăcător. Ca urmare a unor circumstanțe obiective legate de creșterea prețurilor la energie și la materialele de construcții și a unor constrângeri legate de lanțul de aprovizionare, cauzate de agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, Lituania intenționează să prezinte modificări ale planului, precum și un capitol privind REPowerEU pentru a accelera decarbonizarea economiei și a reduce dependența de combustibilii fosili. În conformitate cu articolul 14 alineatul (6) din Regulamentul (UE) 2021/241, la 30 martie 2023, Lituania și-a exprimat intenția de a solicita sprijin sub forma unui împrumut suplimentar în valoare de 1 800 000 000 EUR în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență. Includerea rapidă a noului capitol privind REPowerEU în planul de redresare și reziliență va permite finanțarea unor reforme și investiții suplimentare care să sprijine obiectivele strategice ale Lituaniei în domeniile energiei și tranziției verzi. Implicarea sistematică și eficace a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali și a altor părți interesate relevante rămâne

importantă pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență, precum și a altor politici economice și de ocupare a forței de muncă ce nu se limitează la planul respectiv, în scopul de a asigura asumarea pe scară largă a agendei politice globale.

(30) Comisia a aprobat în 2022 toate documentele de programare ale politicii de coeziune prezentate de Lituania. Punerea în aplicare rapidă a programelor politicii de coeziune în complementaritate și în sinergie cu planul de redresare și reziliență, inclusiv cu capitolul privind REPowerEU, este esențială pentru realizarea tranziției verzi și a celei digitale, pentru sporirea rezilienței economice și sociale, precum și pentru obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate în Lituania.

(31) Pe lângă provocările economice și sociale abordate în planul de redresare și reziliență, Lituania se confruntă cu o serie de provocări suplimentare legate de sistemul de sănătate, de serviciile sociale și de locuințele sociale, de energie și de tranziția verde.

(32) În Lituania, rezultatele în materie de sănătate indică una dintre cele mai scăzute speranțe de viață din UE. Nivelul mortalității care poate fi prevenită și tratată în Lituania rămâne ridicat în comparație cu media UE. Lituania are un nivel ridicat de spitalizări care pot fi evitate și cea mai mare rată suicid din UE. Acest lucru evidențiază necesitatea îmbunătățirii eficacității serviciilor medicale și necesitatea adoptării de măsuri preventive în cadrul abordării lituaniene în materie de asistență medicală. Provocările din sectorul asistenței medicale sunt exacerbate de deficitul de forță de muncă, de decalajul între competențe și cererea pieței și de distribuția inegală a cadrelor medicale, care limitează accesul la asistență medicală primară și furnizarea acesteia. Planul de redresare și reziliență al Lituaniei include măsuri importante, cum ar fi o reformă care va transforma rețeaua de spitale și serviciile medicale de urgență, precum și investiții în modernizarea unităților de asistență medicală și în construirea de infrastructuri pentru centrele de boli infecțioase. Se preconizează că aceste măsuri, odată puse în aplicare, vor contribui la abordarea unora dintre principalele provocări. Cu toate acestea, pe lângă măsurile incluse în planul de redresare și reziliență, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a consolida și mai mult asistența medicală primară și pentru a extinde asistența preventivă, inclusiv pentru a spori reziliența sistemului de sănătate.

(33) Planificarea și furnizarea de servicii sociale sunt afectate de faptul că municipalitățile nu asociază suficient organizațiile neguvernamentale și de faptul că asistența socială și formarea profesională sunt insuficient integrate în politicile active privind piața forței de muncă, în special în ceea ce privește șomerii. Lituania a realizat unele progrese prin finalizarea proiectelor-pilot din anumite municipalități privind furnizarea de servicii integrate pentru șomeri; în plus, tuturor municipalităților li s-a recomandat să aplice metodologia acestor proiecte programelor lor de promovare a ocupării forței de muncă începând din 2023. Deși acesta este un pas în direcția cea bună, rămâne de văzut care va fi impactul acestuia; de altfel sunt necesare eforturi suplimentare. Planul de redresare și reziliență include măsuri importante, cum ar fi o reformă a sistemului de venit minim și a sistemului de impozitare și de prestații sociale, precum și o creștere a acoperirii asigurărilor de șomaj. Se preconizează că aceste măsuri vor contribui la abordarea unora dintre principalele provocări în materie de protecție socială odată ce vor fi implementate. Cu toate acestea, pe lângă măsurile incluse în plan, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a îmbunătăți planificarea și furnizarea serviciilor sociale.

(34) Accesul la locuințe sociale este limitat în Lituania. Aproximativ 9 700 de familii (aproape 19 000 de persoane) erau înscrise pe listele de așteptare a unei locuințe

sociale la sfârșitul anului 2022, durata medie de așteptare fiind de 5,85 ani. Calitatea generală a locuințelor sociale rămâne scăzută. Deși Lituania a întreprins unele măsuri de reformă privind locuințele sociale, introducând inclusiv dreptul de a acorda prioritate familiilor monoparentale, majorând limitele veniturilor și ale activelor atunci când se evaluează eligibilitatea și adăugând unele dispoziții speciale în cazuri de urgență națională sau de carantină, nu există o strategie generală privind modul de abordare a acestor deficite cronice și de îmbunătățire a calității locuințelor sociale.

(35) În urma invadării Ucrainei de către Rusia, Lituania a renunțat cu succes la importurile de gaze, petrol, energie electrică și cărbune din Rusia, prin redirecționarea importurilor de energie prin terminalul de gaz natural lichefiat (GNL) din Klaipėda, prin terminalul din Būtingė, prin noua interconexiune de gaze cu Polonia, printre-o interconexiune îmbunătățită cu Letonia și prin interconexiunile existente de energie electrică cu Polonia, Letonia și Suedia. Consumul de gaze naturale al Lituaniei a scăzut cu 41 % în perioada cuprinsă între august 2022 și martie 2023, comparativ cu consumul mediu de gaze din aceeași perioadă din ultimii 5 ani, obiectivul de reducere cu 15 % fiind astfel depășit, în principal datorită scăderii cererii de gaze din industria chimică, ca urmare a creșterii prețurilor la energie. Lituania ar putea depune în continuare eforturi pentru a reduce temporar cererea de gaze până la 31 martie 2024[22]. Cu toate acestea, Lituania rămâne foarte dependentă de importuri pentru aprovizionarea cu energie. Importurile reprezintă aproximativ două treimi din necesarul său brut de energie electrică și aproape întreaga cantitate de petrol și gaze. Petrolul și gazele reprezintă, de altfel, trei sferturi din mixul energetic al țării.

(36) Cererea mare de energie este determinată de o flotă de transport mare și veche, cu un transport public și feroviar insuficient utilizat, de un stoc mare de clădiri ineficiente din punct de vedere energetic și industrii mari consumatoare de energie. Industria reprezenta 58 % din consumul total de gaze al Lituaniei înainte de criza energetică. Eforturile suplimentare de reducere a intensității energetice în aceste sectoare, prin promovarea transformării industriale, inclusiv a proceselor de producție inovatoare, și prin promovarea în continuare a utilizării surselor regenerabile de energie, ar reduce dependența Lituaniei de importurile de energie. În Lituania, există puține stimulente pentru alegerea vehiculelor mai puțin poluante, iar sistemul de transport public este fragmentat și suferă de o lipsă de coordonare. Prin urmare, promovarea mijloacelor de transport mai puțin poluante rămâne o prioritate. În același timp, rata de renovare a clădirilor de apartamente rămâne prea scăzută pentru ca obiectivele de neutralitate climatică în acest sector să fie atinse până în 2050. Acest lucru arată că este nevoie de proceduri și stimulente îmbunătățite pentru renovare și pentru sprijinirea capacității sectorului privat de a desfășura proiecte de renovare. Rezultatele Lituaniei sunt printre cele mai slabe din UE în ceea ce privește sărăcia energetică, care s-ar putea agrava și mai mult în cazul în care se materializează o altă creștere susținută a prețurilor la energie și în cazul în care ritmul renovării rămâne unul lent.

(37) Rețeaua de energie electrică lituaniană, la fel ca rețelele celorlalte state membre baltice, rămâne expusă, deoarece este sincronizată cu rețeaua electrică BRELL. Sincronizarea regională a rețelei de energie electrică cu restul UE înregistrează progrese, dar nu a fost încă finalizată (urmează să fie finalizată până în 2025). În acest scop, este necesară cooperarea cu Letonia și Estonia. Lituania mărește producția internă de energie și a luat măsuri de simplificare a procedurilor de autorizare și de promovare a producției de energie electrică din surse regenerabile de energie, ceea ce

[22] Regulamentul (UE) 2022/1369 al Consiliului și Regulamentul (UE) 2023/706 al Consiliului.

a dus la creșteri semnificative ale capacității de producție de energie solară și eoliană în perioada 2020-2021. Pentru ca Lituania să respecte obiectivele pachetului legislativ „Pregătiți pentru 55”, este necesară o creștere suplimentară a nivelului de ambiție în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și creșterea obiectivelor privind energia din surse regenerabile și eficiența energetică.

(38) Deficitul de forță de muncă și de personal calificat în sectoarele și în meseriile esențiale pentru tranziția verde, inclusiv în ceea ce privește producerea, implementarea și întreținerea tehnologiilor cu zero emisii nete, creează blocaje în procesul de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic. Crearea unor sisteme de educație și formare de înaltă calitate, care să răspundă nevoilor în schimbare ale pieței forței de muncă, și adoptarea unor măsuri țintite de perfecționare și reconversie profesională sunt esențiale pentru a reduce lipsa de personal calificat și pentru a promova incluziunea și realocarea forței de muncă. Pentru a debloca oferta neexploatată de forță de muncă, aceste măsuri trebuie să fie accesibile, în special pentru persoanele fizice și în sectoarele și regiunile cele mai afectate de tranziția verde. Din 2015, rata locurilor de muncă vacante a crescut în majoritatea sectoarelor-cheie, cum ar fi construcțiile (de la 0,8 % la 1,5 % în 2021) și industria prelucrătoare (de la 1,4 % la 1,8 % în 2021). Cu toate acestea, în 2021, rata era încă sub media UE de 3,6 % și, respectiv, 1,9 %. În ultimii ani, în Lituania au fost raportate deficite de forță de muncă pentru 28 de profesii care necesită competențe sau cunoștințe specifice pentru tranziția verde. În special, deficitul de forță de muncă a fost raportat ca un factor care a limitat producția în sectorul industrial și în cel al construcțiilor în 2022.

(39) Consiliul a examinat Programul de stabilitate pentru 2023 prin prisma evaluării efectuate de Comisie, iar avizul[23] său se reflectă îndeosebi în recomandarea 1 de mai jos.

(40) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, Consiliul a recomandat statelor membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru: (i) a menține sustenabilitatea datoriei și a se abține de la acordarea unui sprijin larg cererii agregate în 2023, pentru a direcționa mai bine măsurile fiscal-bugetare luate în scopul atenuării impactului prețurilor ridicate la energie și pentru a reflecta asupra unor modalități adecvate de eliminare a sprijinului pe măsură ce scad presiunile asupra prețurilor la energie; (ii) a susține investițiile publice ridicate și a promova investițiile private în vederea sprijinirii tranziției verzi și a celei digitale; (iii) a sprijini evoluțiile salariale care atenuează pierderea puterii de cumpărare, limitând în același timp efectele secundare asupra inflației, pentru a îmbunătăți în continuare politicile active în domeniul pieței forței de muncă și pentru a aborda deficitul de competențe; (iv) a îmbunătăți mediul de afaceri și a se asigura că sprijinul energetic acordat întreprinderilor este rentabil, temporar, orientat către întreprinderi viabile și menține stimulentele pentru tranziția verde și (v) pentru a menține stabilitatea macrofinanciară și a monitoriza riscurile, continuând, în același timp, lucrările privind finalizarea uniunii bancare. Pentru Lituania, recomandările 1, 2, 3 și 4 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a doua și a celei de a treia recomandări pentru zona euro,

[23] În temeiul articolului 5 alineatul (2) și al articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului.

RECOMANDĂ ca, în 2023 și în 2024, Lituania să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să elimine treptat până la sfârșitul anului 2023 măsurile existente de sprijin în domeniul energiei. În cazul în care noi creșteri ale prețurilor la energie vor face necesară adoptarea de măsuri de sprijin, să se asigure că aceste măsuri vizează protejarea gospodăriilor și a întreprinderilor vulnerabile, sunt fezabile din punct de vedere bugetar și încurajează în continuare realizarea de economii de energie.

   Menținând o poziție bugetară solidă în 2024, să salvgardeze totodată investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor MRR și a altor fonduri ale UE, în special pentru a promova tranziția verde și pe cea digitală. Pentru perioada de după 2024, să continue investițiile și reformele care conduc la o creștere durabilă mai mare și să mențină o poziție bugetară prudentă pe termen mediu.

   Să consolideze caracterul adecvat al asistenței medicale și al protecției sociale și să îmbunătățească serviciile publice generale.

2. Să continue implementarea constantă a planului său de redresare și reziliență și să finalizeze rapid capitolul dedicat planului REPowerEU în vederea începerii rapide a punerii sale în aplicare. Să pună în aplicare rapid programele politicii de coeziune, în strânsă complementaritate și sinergie cu planul de redresare și reziliență.

3. Să consolideze asistența medicală primară și să extindă asistența medicală preventivă, inclusiv pentru a spori reziliența sistemului de sănătate. Să îmbunătățească planificarea și furnizarea de servicii sociale. Să îmbunătățească accesul la locuințele sociale și calitatea acestora.

4. Să reducă și mai mult dependența de combustibilii fosili și de energia importată prin accelerarea utilizării surselor de energie regenerabilă, în special prin asigurarea unei capacități suficiente a rețelei și a accesului la rețea, prin asigurarea transformării și decarbonizării producției industriale, prin îmbunătățirea gradului de utilizare a transportului public și durabil și prin creșterea eficienței energetice a clădirilor, inclusiv pentru a reduce sărăcia energetică. Să asigure o capacitate suficientă a interconexiunilor de energie electrică pentru a spori securitatea aprovizionării, continuând sincronizarea în timp util cu rețeaua de energie electrică a UE. Să accelereze eforturile de politică ce vizează furnizarea și dobândirea de competențe necesare pentru tranziția verde.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu,
Președintele